

14f23)

19

INITIA HISTORIÆ
VACCINATIONIS
IN SVECIA

QUE

VENIA EXPERIENTISS. FACULT. MEDICÆ UPSAL.

D. XII JUN. 1818 IN AUDITOR. MEDIC. H. A. M. S.

P. P.

CAROLUS ZETTERSTRÖM

MED. DOCT. PROFESS. REG. FACULT. MED. ADJUNCT.

REG. COLLEGII SANITATIS MEMBR. HONORAR.

ET REG. ACAD. SCIENT. STOCKH. MEMBR.

ET

CAROLUS N. DANIELSSON

STIP. KÅHR. SMOLANDUS.

PARTICULA OCTAVA

UPSALIÆ excudebant ZEIPEL ET PALMBLAD

AVATARAS OF KRISHNA

à MONSIEUR

CHARLES FONTUS GAHN
DE COLQUHOUN
GÉNÉRAL-MAJOR CHEF DU RÉGIMENT ROYAL DE DALÉCARLIE

ET COMMANDEUR DE L'ORDRE DE L'EPÉE

Bogot budotur esq; et cœva sine et

ET

a MADAME

CHRIST-GAHN DE COLQUHOUN
née ROSENborg

Monsieur et Madame!

C'est Votre bonté qui a fait disparaître les nuages menaçans,
qui épouvanterent cruellement mes jeunes regards ; ce sont Vos
bienfaits, qui m'ont heureusement porté vers le but, où je

tends. Grands & Nobles Biefsaiteurs! daignez donc permettre que j'embrasse cette occasion de mettre une empreinte solennelle sur les purs sentimens de la vive reconnaissance, qui vivra éternellement au fond de mon coeur.

Je suis avec le plus profond respect,

TE

Monsieur et Madame,

Le Maître de Molière

Qui a été nommé à la tête de l'Académie des sciences de Paris
Le bonaventure Charles Danielsson, baron de Rosières, conseiller à la
Cour des Comptes, membre de l'Académie des sciences de Paris, docteur en
droit, & a été nommé à la tête de l'Académie des sciences de Paris.

Votre très humble

& très obéissant serviteur

CHARLES N. DANIELSSON.

HEINRICHUS GAHN, M. D., Regii Ante-hac Colle-
gii Medici Assessor, Classis regiae in statione ad
Stockholmiam manentis Medicus Primarius, Reg. Acad.
Scient. Stockh. Membrum, Reg. Colleg. Sanita-
tis Membrum Honorarium, cert. primam, quæ Stock-
holmiae successit, die XVII Decembris anno 1801 institu-
it vaccinationem. Jam ab anno 1799 (Vide supra not. 11
ps. 12) multa fecit pericula vaccinum inferendi virus, quod
ab extérnis traditum fuerat, ut e Holsatia, Hafnia, Lon-
dino, Parisiis atque novissime Berolino per Doctorem
Jos. Rossi 35) itemque Viennae Doctore J. DE CARRO
per

---

35) Est ille vir, qui, ut regens valetudines Principis hereditarii
CAROLI AUGUSTI, in exequiis Ejusdem die XX Junii 1810, acerbis-
situdinem, qua Regni Sveciæ Mareschallus excellentiss. Comes AXEL von
FRERSEN miserime occubuit, nécem ægre evasit. Vide: Protocol-
ler, häftna i Kongl. Majts Öfra Borgträtt i Aktionsmå-
let emellan HofAuditören G. EDMAN och L: Medicus
JOSEF Rossi, rörande dennes förhållande vid obductionen
af Hans Kongl. Höghet Kronprinsens Lik. Stockh. 1810, 4.

Alla till Kongl. Collegium Medicum inkomna
Rapporter, Bref och Förförklaringar samt Collegii afgif-
na utlätanden, rörande högsalig Hans Kongl. Höghet
Kronprinsen CARL AUGUSTS Helsestillsänd, sjukdoms-
tillfälligheter, dödsfall, obduction och dödsorsaker.
Med Kongl. Collegii Medici tillstånd till trycket befordrade af Dels
Secreterare. Stockh. 1810, 4.

Bihang till de hos Kongl. Collegium Medicum an-
mälta Rapporter, Bref och Förförklaringar, &c. Stockh.
1811. 4.

Ueber die Art und Ursache des Todes des hochseel.
Kronprinzen von Schweden, CARL AUGUST. Vom Herrn
Dr. JOSEF ROSSI, vormaligen Königl. Schwedischen Leibarzt. Mit
einer Vorrede und Anmerkungen vom Herrn Dr. SAMUEL GOTTLIEB
VOGEL in Rostock, Archiv für medizinische Erfahrung.
Herausgegeben von Dr. ERNST HORN. Jahrgang 1812, 2:ter Band,
p. 3-73, 215-286.

per illustriss. Comitem JAC. DE LA GARDIE 36) Sed omnia in proxime memoratum usque diem nequicquam facta sunt 37). Virus autem, quod illo die insevit MAR-
GARETHÆ LOVISÆ BOHLM, pueræ duorum annorum & dimidii (Pater illius J. BOHLM famulus Consiliarii rei bellicæ ASKEGREN, in domo Bractearii JÄGER ad Regeringsgatan habitantis) a Doctore MUNCK af ROSENSCHÖD intra laminas vitreas exceptum erat & Stockholmiam ad Professorem J. H. GISTRÉN misum, qui vero ad præsens commodam, cui infereret, cum non habuisset, personam, illud Assessori GAHN experiendum tradidit. Ille variolas vaccinas huic pueræ ante inferre pluries frustra tentavit, sed recens hæc materia perfecte processit, etjamsi progressus contagii aliquanto tardior fuit; nam die primum XXVI Decembris, qui decimus ab infiſione erat, vesculæ vaccinæ lympha diffentæ fuerunt. Illas florentes visum eundi cuique, quem hoc die forte offendebat, artis mediceæ studiosiori dedit consilium, mihi quoque tunc temporis filiorum suorum præceptorι. Re ipsa nunc specta-

36) Vetenskaps Journal för Läkare och Fältläkärer utgivna af SV. HEDIN, M. D. Konungens Förste Lit-Medicus &c. Andra Tomen. Första Afdeln. Stockh. 1801. p. 160.

37) Hinc oppido patet, verba hæc: "Doctor GAHN hade i slutet af 1799 förfärfattat sig vaccinations åmne och genom dess ympning erhållit de mäst tillsfredsställande urslag" quæ in Inrikes Tidningar 1814, N:o 61, exstant, ut & illæ: "Assessor GAHN införskref Vaccinations åmne ifrån England, och var den förste som i Stockholm dermed lyckligen ympade redan 1800." quæ Handbok för Vaccinatörer och Vaccinations Föreständare; &c. Stockh. 1813 p. 5, habet, a vero esse aliena. Nec de prudentissimo hoc viro (GAHN) credere fas est, vaccinationem, quæ jam tandem post multa irrita conamina ex voto processisset, tam parum ab eo curatam fuisse, ut illam intercidere pateretur.

spectabamus variolas vaccinas, quas nostrum plerique iam
cum ex libro (vide supra p. 42) nobilissimi MUNCK af RO-
SENSCHÖLD cognovimus, quasque in omnibus cum illis
delineatione ad naturam facta convenire reperiebamus.
Ex vesicularum vero exilitate, lymphæ in illis limpitu-
dine atque defœtu areolæ erythrolatoso-phlegmonoidæ
septimum modo vel octavum esse ab infestatione diem dixi-
sem, nisi ipse Assessor, qui mihi comes iverat ad pu-
ellam, hunc esse decimum asseveravisset 38). Quem qui-
dem virus vaccini paulo lentiorem progressum, jam quo-
que a nobiliss. MUNCK af ROSENSCHÖLD (libri proxime
citati, Edit. II;da p. 14) observatum, ex analogia variolarum
explicavimus institutiarum, quippe in quibus producendis
materies variolosa paulo serius excepta, diutius conserva-
ta, cujusque infitio sub asperiore cæli plaga frigidaque tem-
pestate si instituta fuerit, serius plerumque prodidit con-
tagii effectum, quam ubi, omnibus aliter comparatis, ex bra-
chio ad brachium insevimus 39). His consideratis, præ-
festi-

38) In fidem hujus rei, quæ die XXVI Decembris MDCCCI de
hac re Diurnis (a 1 Januarii 1793 in hodiernum diem indefinenter ha-
bitis; confer Dissertationem nostram: Notationes chirurgicæ.
P. III. p. 29) mandavi videre est: "Secutus Assessorem ad puerulam,
cui insevit variolas vaccinas. Fuit hodie decimus ab infestatione dies;
erant duæ vesiculæ in medio depresso," &c.

39) Berättelse om Koppors ympande, öfverlämnad
till Högoflige Kongl. Sundhets-Commissionen af DAVID
SCHULTZ. M. D. Stockh. 1756. p. 46. — Berättelser, inlämna-
de til Kongl. Collegium Medicum, rörande Medicinal-
Werkets tilstånd i Riket; &c. Stockh. 1765. pagg. 15, 118. —
JOANNIS ANDREÆ MURRAY Historia Infitionis variolarum
in Svecia &c. Gottingæ 1767. Prooem. p. 16 & in ipso libro p.
106. — EJUSD. Observat. et animadvers. super variolar.
infitione fatura. In Opusc. Ejusd. Vol. I. p. 383. Has, quibus
nostra nitebatur explicatio, novæ observationes confirmant. "Die erste

festinato non opus esse ratus, insitionem in diem XXVIII
Decembris h. e. in duodecimum a priore insitione distu-
lit 40), ut interea & vesiculæ vaccinæ pleniores fierent & plu-
ribus

Kuhpockenmaterie, welche in Stockholm sich wirksam zeigte, nachdem mehrmalen von Wien, Copenhagen, London, Paris und Berlin geschickte Materie fehlgeschlagen hatte, war die welche Dr. MUNCK an der Gränze des 10 und 11:ten Tages nahm, da die Materie schon ein wenig dicker als in den ersten Tagen und nicht ganz so wasferhell, wiewohl auch nicht ganz gelblich war. Der berühmte Assessor GAHN war derjenige, welcher mit dieser Materie impste, und die Echtheit der damit erzeugten Kuhpocken bezeugen kann, eben so wie alle diejenige Aerzte, welche Hr. GAHN seitdem von der nehmlichen Materie zugeschickt hat." Nordisches Archiv für Naturkunde, &c. Dritter Band. Erstes Stück. p. 132. — "Man kann endlich zu jeder Jahrzeit impfen; doch fördert die Wärme die Krankheit, die Kälte hält sie zurück. Im Sommer fasst das Gift besser als im Winter;" &c. REIL, l. c. p. 357. — "I de fällsyntare fall, der Kokopporna ej nå sin höjd förr än 11:te, 12:te, 13:de dygnet, ja ännu sednare," &c. Förslag till hämmande &c. af E. Z. MUNCK af ROSENTHOLD. p. 28. Cfr., quod de hac re tradidit PHIL. JOS. HORSCH in: Annalen der Klinisch-technischen Schule zur Bildung des Arztes &c. Rudolstadt 1810. 2:tes Heft- & ante omnia, quod de lympha vaccina, a Parisiis misa, expertus erat. Assessor GAHN. Vide infra diarium Vaccinationis die VI Martii 1802 ab illo peractæ.

40) Deo sum primæ in Hispania vaccinationis, eodem sere tem-
pore ex materia e longinquo advecta, institutæ, æque lentum suisce,
haec probant: "He likewise communicated to me the following arti-
cle, which appeared in the Madrid Gazette, January 6, 1801, and
which is to be considered as authentic: Dr. DON FRANCESCO PIGU-
TELEM, a physician of Puigcerda, wishing to find the truth of those
prodigies attributed to the Cow pox by the most celebrated French
and English physicians, caused a portion of the virus or vaccine mat-
ter to be sent him from Paris; and with it he inoculated four boys,
the 3:d of last December. Although the operation was performed in
the coldest and most severe days of this winter, the eruption took
place, and followed its course with the greatest regularity, without
the boys losing their cheerfulness even a single day, or suffering the

ribus eas contemplandi occasio esset. Hoc die ex vesiculis lympha paene limpida adhuc distentis, ejam si areola jam incepit, humorem vaccinum, lanceolæ apice exceptum, solito modo in Dissertatione PETRI RISSLER: Observationes ex vaccinatione in Medelpadia et Jemtlandia collectæ. &c. p. 8 descripto, anniculae (Patris nomen Moberg, Matris Friderica; habitabant in Kungsholmen ad pontem gamla Kungsbron dictum) infelix, quo facto mox aliis infantibus inferebatur, & virus vaccinum, quod, infestionibus peractis, adhuc ex vesiculis passim apertis exsudabat, in laminis vitreis collexit Med. Doct. C. B. RUTSTRÖM, tunc temporis a secretis Reg. Svec. Soc. Amant. Patr., h. t. Equ. Reg. Ord. de stella

smallest uneasiness. On the 15th of December, which was the 12th of the inoculation, the same Professor vaccinated some other boys with matter taken off the first; and this second operation was performed in the presence of the governor of the city and other persons of distinction." The Medical and physical Journal, &c. by T. BRADLEY, &c. Vol. VII. London 1802, p. 171. — Doctor JOHN REDMAN COXE in Philadelphia casum memoris prodidit similem. "On the 27th of last November I vaccinated a young man," — — "It succeeded in one puncture only; and throughout its course appeared to be about two days tardy: thus, the areola did not occur until the eleventh day." — — The infection I employed was some on glass, which Mr. G. C. JENNER gave to young Mr. PEALE, when he returned from exhibiting the mammoth in England. It was two months and a half old when I employed it." — — "On the 6th of December, I vaccinated an infant of four months old with fresh infection (from the case above mentioned) of the eleventh day; though, from its tardy progress, it was not above the ninth in the natural course of the disease." — — "Both punctures, in this instance took effect; and though produced by infection from a poek so tardy, it ran an opposite course; a slight fever was perceptible on the sixth day, and the areola made its appearance late on the 7th, or very early on the 8th." Ibid. Vol. XIII. p. 41, 42.

stella polari, Reg. Colleg. Sanitat. Consilior. Reg. Acad.
 pro Agricult. Secretar. Octodecim-vir Acad. Svecan.
 Reg. Acad. Scient. Stockh. membrum &c., ut Finlandiam
 mitteret, quodque auspicato factum fuisse testatur Disser-
 tatio inaugur. Medica ERICI JOH. CUMENII de praeci-
 puis Infectionis variolarum tutoriarum in Fin-
 landia fatis. P. I. Praeside JOH. AGAP. TÖRNIGREN,
 &c. Aboæ 1817, p. 4. Altera hæc vaccinatio æque ac
 prima successit; at vesicularum impletio, ut in illa, lan-
 guidius processit, nam VII tandem die Januarii 1802, qui
 undecimus ab infectione erat, vesiculæ justam assecutæ sunt
 plenitudinem. Circa horam XII hujus diei in domo vac-
 cinatæ ad Gamla Kungsholmsbron sita convenimus As-
 sessor GAHN, Anat. & Chir. Profesor, &c. ADOL-
 PHUS MURRAY, Medic. Doctores ROSSI, RUTSTRÖM,
 ego atque Chirurg. CHRISTIERN. GRAFF. Tertia jam
 nunc ab Assessore GAHN vaccinatione peracta, &
 cum Doct. RUTSTRÖM in eo esset, ut iterum lympham
 vaccinam intra vitra eundem in finem ac antea hauriret,
 advenere Gallorum Legatus BOURGOING, Med.
 Doct. & Profesor, h. t. Reg. Colleg. Sanitatis a
 secretis L. M. PHILIPSON & Reg. Dom. Austriac.
 Legatus Baro FRANC. BINDER von KRIEGELSTEIN.
 Et coram illis, quod nobis nuper tradidit de distinctione
 variolarum vaccinarum, de usu vaccinationis, de pericu-
 lis per lympham vaccinam, ab exteris transmissam, in-
 casum factis, laudatus Assessor repetit, adjiciens,
 Doctorem DE CARRO, postquam audivisset lanceolas lym-
 pha vaccina tintas & per Comitem JACOBUM DELA
 GARDIE ad Assessorem GAHN missas sine effectu fuis-
 se, decrevisse recens virus Holmiam ad eundem bis per
 mensem, donec processerit, transmittere, atque postre-
 mo narravit lympham vaccinam, cuius jam felicem vidi-
 mus effectum, cujusque tertiam in præsenti fecimus ipsi
 pro-

propagationem, a Doctore MUNCK af ROSENSCHÖLD a Lunda usque Scanorum perlatam fuisse. Discendi cupidissimum BOURGOING seri adventus sui, propter quem vaccinationi adesse sibi non licuit, cum poeniteret, Doctor Rossi brachium nudavit suum & Assessori GAHN porrexit, qui in illo plane simili modo, ac quem in infantibus paulo mox adhibuit, coram Legato infisionem instituit. Hæc dum faciebat infisionum harumce eventus, scilicet intra quattuor & quinque dies in infantibus puncta infisionis rubescientia & tumida a nobis repertum iri, in Doctore Rossi vero, qui infans variolæ subiectus fuit infisioni, hanc vaccinationem nullius fore effectus, prædixit & in genere totum decursum variolæ vaccinæ expertus proposuit. Et hæc omnia ita ex sententia & exspectatione evenerunt. In Doctore Rossi, variolis infititiis perfuncto, non ullam hoc venenum, in infantibus vero solitam exseruit vim; variolæ nempe vaccinæ erupere & quidem celerius quam in prioribus casibus, quippe cum nono jam die vesiculæ humoris plenæ essent.

Ab hisce initiiis, lympham loquor vaccinam a nobilissimo MUNCK af ROSENSCHÖLD missam & proxime memoratas vaccinationes, profectæ sunt fere omnes, quæ Stockholmiae, Upsaliæ & in ceteris urbibus & regionibus Sveciæ septentrionalis & Finlandiæ extiterunt variolæ vaccinæ. Quin genuinæ fuerint illæ, et si non dubitaverit Assessor GAHN, cupit tamen aliquas ex alio fonte derivatas videre vaccinas & cum iam visis conferre. Atque illum non multo post ejusmodi occasionis compotem factum fuisse, hæc relatio, quam rogatu Regii Collegii Medici exaravit, est indicio.

"Efter många fruktlösa försök lyckades det mig ånteligen at i December förralet år med tilhjelp af Herr Rege-

Regements Chirurgus TIDSTRÖM producera Kokoppor på
et friskt barn af 2 $\frac{1}{2}$ år. Materien därtill var sänd i et
urslipadt glas af Herr Doctor MUNCK af ROSEN SCHÖLD
i Lund til Herr Professor GISTRÉN, hvilken benäget
meddelade mig den. Jag vet ej annat än alla de vacci-
nationer som sedan här i Stockholm af flere Herrar Me-
dici blifvit anställda, härleda sig från detta barns koppor.
Deras antal känner jag ej, men de som jag sjelf eller til-
hopa med Herr TIDSTRÖM ympat stiga til omkring 20.
Hos alla har sjukdomen (om den så må kallas) både til
utseende och omlopp så til pricka instämmt med de rit-
ningar och beskrifningar vi om den hafva, at alt upp-
repande därav vore överflödigt, och at jag aldeles ej
kan sätta i tvifvelsmål at dessa Kokoppor åro rätta. Jag
har dock varit angelägen at med någon smitta kommen
från annan ort, kunna bestyrka detta; och helt nyligen
har det lyckats mig at åfven med tilhjelp af Herr TID-
STRÖM, genom vaccinerad trå ifrån Doctor DE CARRO
i Wien få et två års friskt barn smittadt, hvaraf jag å-
ter ympat tre andra barn. Ympningsstället med sjuk-
domens omlopp har varit aldeles lika med det vi förrut
sett af den Skånska smittan. För at visa huru svårt
smittan fortplantas på längre afstånd får jag tillägga at
af 14 ympningar med lika varsamhet anställda, är denna
den enda, som lyckats med den materia som blifvit hit-
sänd från Wien.

Ingen enda af dem som haft Kokopporna har varit
märkligent sjuk, stora personer hafva varit dagligen ute
at förrätta sina sysflor och inga sjukdomar hörande til
ympaingen hafva följt derpå. Några få barn hafva på
10:dé, 11:te, 12:te, dygner kånt sig kyliga och varit me-
ra stilla än vanligt; några som haft förstånd at tala där-
om hafva kånt en obetydlig ömhet i armhålan.

Hos